

KUR'AN'DA HIMÂR (BAŞÖRTÜSÜ)

الخمير

ERDEM UYGAN

Erdem Uygan

1972 İzmir doğumlu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul Kadıköy’de tamamladı. 1995 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Müh. Bölümünden mezun oldu. 1992 yılından itibaren pek çok radyo ve televizyon programı yaptı. 2008 yılında Kur’an okumalarına ve Arapça eğitimi almaya başladı. 2011 yılından beri Süleymaniye Vakfı yönetim kurulu üyeliği görevini yürütmekte ve aynı kurumda Kur’an’ı anlama metodu ve Kur’an kavramları üzerine çalışmalar yapmaktadır.

Kur’an Kavramı, Birr Kavramı, Zikir Kavramı kitapları bulunan Erdem Uygan evli ve iki çocuk babasıdır.

e-posta: erdemuygan@gmail.com

İçindekiler

ÖNSÖZ	6
Kur'an'da ve Önceki Kitaplarda Başörtüsü	8
Günümüzde Başörtüsünü Gizleme Çabaları	10
Akıl - Mantık ve Dilin Kullanımı Bakımından Değerlendirme	11
Arapça Sözlüklerde Kelimeye Verilen Anlam Bakımından Değerlendirme	13
Arap Dili Bakımından Değerlendirme	16
Sonuç	19

ÖNSÖZ

Kadının başının örtülü olduğu sadece Kur'an'ın değil, önceki Kitapları da içine alan Allah'ın insanlığa gönderdiği tek din İslam'ın açık ve kesin bir hükmüdür. Günümüzde birçok konuda olduğu gibi bu konuda da Allah'ın emrini çeşitli sebeplerle geçersiz kılmaya çalışan kişi ve gruplar, Kur'an'dan ve Arapça sözlüklerden kendilerince bir takım deliller getirerek özellikle modern genç kitleyi kendi yanlarına çekmeye çalışmaktadırlar. Ancak bu delillerin başörtüsünün olmadığını değil, olmazsa olmaz olduğunu ispatladığını görebilmek sanıldığı kadar zor değildir.

Bu çalışmamızda başörtüsü konusunda yapılan tahrif ve algı yönetimlerinin en yaygın olanlarından örnekler vererek Kur'an'ın gerçekte ne söylediğini öğrenmek isteyen ve böylece sadece Allah'a doğru şekilde kul olmanın peşinde olan samimi mümin kardeşlerimizi bilgilendirmeyi amaçlamaktayız. Böylelikle başörtüsü konusunda çıkarılan sünî tartışmaların aklî, mantıkî ve ilmî temelden yoksunluğu görülebilecek ve Allah'ın başörtüsü emrinin kesinliği, Kur'an'ın örtünme ile ilgili diğer hükümlerinin detayına girmeden kendiliğinden ortaya çıkacaktır.

Erdem Uygan

Kur'an'da ve Önceki Kitaplarda Başörtüsü

Kadının başörtüsü anlamına gelen “hımâr خمار” kelimesi, Nur Suresi'nin 31. ayetinde çoğul formu olan “humur خمر” şeklinde geçmektedir. Kelimenin türetildiği hamara خمر fiili örtmek anlamına gelir ve bu kökten gelen diğer bir kelime olan “hamr خمر” kelimesi, akli örtmesinden dolayı içki anlamında 6 ayette karşımıza çıkmaktadır. Kelimenin Kur'an'da bunlar dışında bir kullanımı yoktur. Başörtüsünden bahseden Nur Suresi 31. ayet şöyledir:

وَقُلْ لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنَ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

Mümin kadınlara da söyle, gözlerini sakınsınlar; ferçlerini korusunlar. Güzelliklerinden görünen kısım dışındakileri açmasınlar. Başörtülerinin bir kısmını yakalarının üstüne vursunlar. Kocaları, babaları, kocalarının babaları, oğulları, kocalarının oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, kendi kadınları, elleri altında bulunan esirler, kadına ihtiyacı kalmamış erkekler ve kadınların edep yerlerine ilgi duymayan küçük çocuklar dışında hiç kimseye süslerini açmasınlar. Gizledikleri güzellikleri bilinsin diye ayaklarını farklı şekilde yere basmasınlar. Müminler, hep birlikte Allah'a yönelin ki umduğunuza kavuşasınız. (Nur 24/31)

Kelimenin ayetteki kullanımına bakıldığında hımârın sadece kadına has bir başörtüsü olduğu ortaya çıkmaktadır. Çünkü ifade ayette “el-humur” (başörtüler) şeklinde değil, humurihinne (onların başörtüleri) şeklinde zamirle kullanılmıştır. Yani ayette geçen ifade وليضربن بالخمر على ويوبهن ve'lyadribne bi'lhumuri alâ cuyûbihinne şeklinde değildir. Burada olduğu gibi ifade “el'humur - hımârlar” şeklinde olsaydı anlam “başa örtülen örtülerin bir kısmını yakalarının üstüne vursunlar” şeklinde anlaşılır ve bir algı operasyonu hımârın kadınlar dışında da kullanıldığı zorlama da olsa iddia edilebilirdi. Ancak ayette böyle söylenmemekte, وليضربن ويوبهن على بخمرهن ve'lyadribne bihumurihinne alâ cuyûbihinne şeklinde zamirli yapı (humurihinne - hımârlarını) kullanılmaktadır. Yani anlam hımârın kadına ait bir örtü olduğunu gösterir şekilde “başörtülerinin bir kısmını yakalarına vursunlar” şeklindedir. Bu kullanım hımâr kelimesi ile belirtilen başörtüsünün genel bir başörtüsü olmadığını, kadına has olduğunu gösterir niteliktedir. Yine “başörtülerinin” şeklindeki bu zamirli kullanım sayesinde hımârın kadının zaten kullandığı, bilinen bir başörtüsü olduğu, diğer bir deyişle başın zaten örtülü olması gerektiği de bildirilmiş olmaktadır. Oysa yukarıda belirttiğimiz şekilde zamirsiz bir ifade kullanılsaydı ayetten bu sonucu çıkarmak mümkün olmazdı.

Ayrıca ayette hımâr kelimesinin çoğulu olan “humur” ifadesi “bâ (ب)” harf-i ceri (edatı) ile “bihumurihinne بخرهن” şeklinde kullanılmıştır. Bu harf-i cerr normal koşullarda “ile” anlamına gelen bir edattır. Ancak Arapçada ve Kur’an’da bazı durumlarda teb’îziyye تبعيضية için kullanılır. Bâziyet olarak da adlandırılan bu durumda harf-i cerr, eklendiği kelimenin bir kısmından bahsedildiğini belirtir. Bu harf-i cerr kullanılmazsa yani ifade وليضربن بخرهن ve’lyadribne **bihumurihinne** değil de وليضربن بخرهن ve’lyadribne **humurehunne** şeklinde olsaydı, o zaman hımâr denilen örtünün tamamının yakaya örtülmesi gerektiği anlamı ortaya çıkardı. Ayrıca “vurma” anlamına gelen “darabe ضرب” fiilinin kullanılması da anlamsız olur, örtme anlamına gelen bir fiil kullanılması gerekirdi. Oysa hımârın başta olması ve onun bir kısmı ile de yakanın örtülmesi kast edildiği için bâ (ب) harf-i ceri kullanılmıştır. Kur’an’da bâ harf-i cerinin bu kullanımına başka örnekler de göstermek mümkündür. Mesela abdest âyeti olan Mâide 6. ayette başın bir bölümünün meshedilmesini anlatmak için de aynı teknik kullanılmıştır: وامسحوا برؤوسكم v’emsehû **biruûsikum**. Eğer bâ (ب) harfi ceri kullanılmadan وامسحوا برؤوسكم v’emsehû **ruûsekum** densesydi başın tamamının meshedilmesi zorunlu olurdu.

Kadının başörtüsünün insanlık tarihi kadar eski bir emir olduğunun ayetteki belki de en güzel göstergesi örtme anlamına gelen bir fiilin kullanılmamış olmasıdır. Onun yerine “vurma” anlamına gelen “darabe ضرب” fiilinin kullanılması yani “**başörtülerinin bir kısmını yakalarının üstüne vursunlar**” ifadesi, hımârın zaten var olduğunu ancak kullanımının doğru olmadığını göstermektedir. Nitekim başörtüsü sadece Kur’an ile ortaya çıkmış bir uygulama değildir. Önceki kitaplarda ve hatta tüm kültürlerde var olan evrensel bir uygulamadır. Başörtüsü ile ilgili yazılı kanunlar bile Musa Aleyhisselam’dan 400 yıl öncesine tekabül eden M.Ö. 16. yüzyıla, Asurlulara kadar dayanmaktadır.¹ Başörtüsü konusunda Yahudi mezheplerin katı kurallara sahip olduğu görülmektedir. Eski Ahit’te de zina zanlısı kadının yemin töreni esnasında saçını açılır:²

"Kadını Rabbin önünde durdurduktan sonra onun saçını açacak, anımsatma sunusu, yani kıskançlık sunusunu eline verecek. Kendisi de lanet getiren acı suyu elinde tutacak." (Sayılar 5:18)

Hristiyanlıkta da durum bundan farklı değildir. Yeni Ahit’te şu ifadeler yer almaktadır:

"Kadın başını açarsa, saçını kestirsin. Ama kadının saçını kestirmesi ya da tıraş etmesi ayıpsa, başını örtün." (Korintliler 11:6)³

Adeta insanlığın genlerine kodlanmış ilahî ve dolayısıyla fitrî bir hüküm olan başörtüsü bu köklü geçmişinden dolayı 19. yüzyıla kadar tartışma konusu yapılmamıştır. Sırf bu durum bile başörtüsünün tartışılmasındaki etkenlerin Kur’an’dan bağımsız olduğunu görmek için yeterlidir. Bu dönemden sonra müslümanların batılı ülkeler karşısındaki acziyet ve aşağılık

¹ Başörtüsünün çağlar boyu her kültürde var olduğuna dair bilgi sahibi olmak için bkz: Vedat Yılmaz, Çağlar Boyu Başörtüsü, Kitap ve Hikmet Dergisi, Sayı 10.

² Bkz. a.g.e.

³ Bkz: a.g.e.

kompleksinin, sosyal ve kültürel alanda da kendini göstermesi ile başörtüsü konusu tartışılmaya başlanmış ve başörtüsü, modernleşmenin önündeki engellerden biri olarak görülmüştür.

Günümüzde Başörtüsünü Gizleme Çabaları

Yukarıda da belirttiğimiz gibi başörtüsü konusu gerek dinî, gerek ilmî ve gerekse lugavî bakımdan tartışılması düşünülmeyecek kadar net ve sınırları çizilmiş bir konudur. Ancak batı toplumları karşısında her alanda yenilen müslümanların bir bölümü, kendi yetersizliklerinin faturasını dinin bazı temel değerlerine kesmiş, bu temel değerleri modernleşmenin önündeki engeller olarak algılamaya başlamışlardır. Başörtüsü tartışmaları böylece başlamış ve konu Kur'an'da başörtüsünün olmadığını iddia etme noktasına vardırırlarak Allah'ın ayetleri tahrif edilmiş, emirleri görmezden gelinmiştir. Modern zamanlara kadar insanlığın gündeminde başörtüsü diye bir tartışmanın olmadığına ilişkin İslam Ansiklopedisinde verilen şu bilgiler önemlidir:

“Osmanlı Devleti'nin sonlarından günümüze tesettür tartışmaları. Modern döneme kadar kadının başını örtmesinin dinin bir emri olduğunda herhangi bir tereddüt ortaya çıkmamış, kadının örtünmesi konusu modern dönemde bir mesele haline gelmiştir. XIX. yüzyıldan itibaren baş örtüsünün İslâm toplumlarında tartışılmaya başlanmasını dinin bu yönde bir emrinin bulunup bulunmadığından ziyade sosyal, siyasal, ideolojik sebeplerle açıklamak daha doğru olur. Baş örtüsünün dinin bir emri olarak uygulanması yanında çağdaşlıkla, kalkınma ve gelişmeyle irtibatlandırılması, siyasal ve ideolojik simge diye nitelendirilmesi, kadınların baskı altında tutulmasının aracı şeklinde tanıtılması ve bir süslenme nesnesi/aksesuarı biçiminde algılanması modern zamanların ürünüdür. İslâm dünyası, XIX. yüzyılın ortalarından itibaren Batı'nın kültürel etkilerine mâruz kalmakla birlikte genelde kadın meselesi ve özelde kadınların örtünmesi/açılması sorunu İslâm toplumunda gündeme gelmeye başlamış ve konu günümüze kadar süren çok boyutlu bir tartışmanın odağı haline gelmiştir.”⁴

Ne yazık ki batıya öykünme ve kendilerini modern olarak tanımlayan kesimden taraftar toplama düşüncesiyle ayetleri tahrif ederek başörtüsünün olmadığı yeni bir din oluşturma, bunu da Kur'an'a ve İslam'a maletme çabaları bugün de devam etmektedir. Toplumda kendileri için “Kur'an üzerinde çalışan kişiler” algısı oluşturmuş bazı kişi ve gruplar, ne Arapça'nın ne de Allah'ın belirlediği metodun hiçbir ilkesini gözetmediklerinden ve her konuda sonuna kadar işlettikleri akıllarını, işlerine gelmeyen konularda bir kenara bıraktıklarından, Allah'ın kadının başını örtmesine dair bir emri olmadığı sonucuna varabilmektedirler. Aslında bu kişi ve grupların yaptıkları çalışmaların temelsizliği ve ilkesizliğine bakarak, varmak istedikleri hükmü önceden belirleyip Kur'an'a söyletme gayreti içinde olduklarını görmek zor değildir. Müelliflerinin kendi isimlerini kapağına yazmaya

⁴ İslam Ansiklopedisi Tesettür maddesi, cilt 40, s: 543.

cesaret edemedikleri bir kitap⁵ günümüzde bu konuda öne çıkan yayınlardan birini teşkil etmektedir.

Başörtüsünün Kur'an'ın bir hükmü olmadığına dair etkili söylem ürettiği ve özellikle gençler arasında hatırı sayılır bir etkisi olduğu gözlenen diğer bir kaynak da Edip Yüksel'dir. Yüksel hazırladığı videoda tezini Lisan'ül Arab adlı Arapça sözlüğün ilgili maddesinden verdiği örneklere dayandırmaktadır.

Bu sayılanlar dışında hemen hemen aynı şeyleri söyleyerek başörtüsünü ortadan kaldırmaya çalışan bir çok meal yazarı ve sözde ilahiyat araştırmacısı olduğu da bir gerçektir. Ancak hepsinin ortaya attığı temel argümanlar aşağı yukarı aynıdır. Kur'an'da başörtüsünün olmadığını iddia edenlerin temel argümanları şu şekilde sıralanabilir:

- Hımâr kelimesinin anlamı örtüdür. Başörtüsü olması için baş anlamına gelen re's kelimesi ile birlikte kullanılması gerekir.
- Nur Suresi'nin 31. ayetinde verilen emir başın değil, yaka açıklığının örtülmesidir. Dolayısıyla başın örtülmesi şart değildir.
- Hamara kelimesi sözlüklerde örtmek anlamına gelir, dolayısıyla hımar da örtü demektir. Sözlükler bu anlamı destekler.
- Hadis rivayetlerinde başörtüsünden hiç haberi olmayan kadınlardan bahsedilir, demek ki başı örtmek farz değildir.
- İslam fitrat dinidir. Kadının saç karşı cinsi tahrik eden bir unsur değildir. Dolayısıyla başörtüsü fitrata aykırıdır.
- Başörtüsü varsa bile o günkü Araplara özeldir. Başka insanları bağlayacak bir emir olamaz.

Bu argümanları çeşitli açılardan değerlendirerek, Kur'an'dan başörtüsünün çıkmayacağına dair ortaya atılan iddianın ne kadar kolay çürütülebildiğini hep birlikte görmeye çalışalım:

Akıl - Mantık ve Dilin Kullanımı Bakımından Değerlendirme

Uydurulan Din ve Kur'an'daki Din⁶ adlı kitabın 255. sayfasında "Kur'an'da Saçları Örtmek Geçmiyor" başlığı altında Nur Suresi'nin 31. ayetinin mealı verildikten sonra şu ifadeler kullanılmaktadır:

"Kadınları, kendi zihniyetlerine göre yaşatmak isteyenlerin çarpıttığı ayetlerin başında bu ayet gelir. Bu ayetteki 'hımar' kelimesinin temel anlamı 'örtü' olup, sözlüklerde 'örtü' ve 'başörtüsü' anlamları verilmiştir. Önemli olan husus ayette kapatılacak yerin açıkça 'yaka

⁵ Uydurulan Din ve Kur'an'daki Din, Kur'an Araştırmaları Grubu, İstanbul Yayınevi, 2016

⁶ <http://istanbulyayinevi.net/wp-content/uploads/2016/06/KurandakiDin50Bask%C4%B1.pdf>

açığı' olarak geçmesidir. Ayetin kapatmayla ilgili dikkat çektiği yer saçlar değil, yaka açığı bölgesidir."

Kitapta "hımâr" kelimesinin anlamına dair yapılan saptırmaya bir başka ayetten delil getirilmekte ve şöyle denilmektedir:

"Abdest almayla ilgili ayette başın sıvazlanması söylenirken, baş kelimesi Arapça karşılığı "res" ile vurgulanır. Bu ayette kapatılacak bölgeyle ilgili böyle bir "baş" veya "saç" vurgusu yoktur. Yani "humar"ın saçları örtmesi değil, "yaka dekoltesi"ni örtmesi istenir."

Kitabın yazarları, "abdest almayla ilgili ayette başın sıvazlanması söylenirken, baş kelimesi Arapça karşılığı "res" ile vurgulanır" ifadesiyle hımâr kelimesinin sadece örtü anlamına geldiğini, başörtüsü anlamına gelmesi için re's (baş) kelimesiyle birlikte kullanılması gerektiğini (hımâr'ur-re's) îmâ etmektedirler. Buradan hareketle Nur Suresi 31. ayette başın değil, yaka açıklığının örtülmesinin emredildiğini iddia etmektedirler.

Oysa Arapça sözlüklere göre örtü anlamına gelen kelime "hımâr" değil "hamr" kelimesidir. Hımâr kelimesinin sözlüklerde verilen anlamı "kadının başörtüsü"dür. Hatta ileride göreceğimiz gibi, Ragıp el İsfahânî'nin meşhur Kur'an sözlüğü Müfredat'a göre hımâr, "Arap örfünde" kadının başörtüsüdür. Kur'an'ın Araplar tarafından sadece "kadının başörtüsü" anlamında kullanılan bir kelimeyi başka bir anlamda kullanmasının hiçbir gerekçesi olamaz. Burada Arap örfü vurgusunun yapılması son derece önemlidir. Böylece hımâr kelimesinin Arapların zihninde bilinen bir kavram olduğu vurgulanmıştır. Yani ayetteki hımâr ifadesini duyan bir Arap, kadının başörtüsünden başka bir şey anlamayacaktır.

Nur Suresi'nin 31. ayetinin ilgili kısmı şöyledir:

"Mümin kadınlara da söyle, gözlerini sakınsınlar; ferçlerini korusunlar. Güzelliklerinden görünen kısım dışındakileri açmasınlar. Hımârlarının bir kısmını yakalarının üstüne vursunlar..." (Nûr 24/31)

Ayetteki "hımârları خمرهن" ifadesinin başörtüsü anlamına gelmesi için ayette "baş hımârları" gibi bir ifade aramak, yani "re's" kelimesinin kullanılmasını beklemek ne Arapça'da ne de Türkçe'de hiçbir mantıkî temele oturmayan bir eylem olacaktır. Çünkü ayetteki "hımârlarının bir kısmını yakalarının üstüne vursunlar" ifadesi tıpkı, "pantolonlarının paçalarını ayakkabılarının üzerine indirsinler" ifadesi gibidir. Nasıl ki bu cümleden sadece ayakkabıların örtülmesinin emredildiğini, pantolon giymenin şart olmadığını anlamak mümkün değil hatta saçma ise, ayetteki ifadeden de sadece yakanın örtülmesinin emredildiğini, başın örtülü olmadığını anlamak o derece saçmadır. Yine ayetteki hımâr kelimesinin başörtüsü anlamına gelmesi için "baş hımârı" şeklinde olması gerektiğini söylemek de örnek cümlemizdeki pantolonun bacakları örten giysi anlamına gelmesi için "bacak pantolonu" denmesi gerektiğini söylemek gibidir. Çünkü pantolon nasıl bacağa

giyilen giysinin özel ismidir ve başka bir anlamda kullanılmaz ise hımâr da kadının başına örttüğü örtünün özel ismidir ve başka anlamda kullanılmaz.

Adı geçen kitaptaki “önemli olan husus ayette kapatılacak yerin açıkça ‘yaka açığı’ olarak geçmesidir. Ayetin kapatmayla ilgili dikkat çektiği yer saçlar değil, yaka açığı bölgesidir” cümlesi de akıl sağlığı yerinde biri tarafından kurulmuş olamaz. Çünkü bu iddia, “pantolonlarının paçalarını ayakkabılarının üzerine indirsinler” cümlesinden pantolon giymenin şart olmadığını, sadece ayakkabıların örtülmesi gerektiğinin anlaşılacağını söylemekle aynı şeydir. Ayetteki “hımârlarının bir kısmını yakalarının üstüne vursunlar” ifadesinde hımâr kelimesinin kullanılmasından başın zaten örtülü olduğunu anlamak için sıradan bir insan olmak yeter.

Bir an için ayetteki hımâr kelimesinin gerçekten de iddia edildiği gibi baş örtüsü değil de sadece “örtü” anlamına geldiğini varsaysak bile yine başın örtülmesi gerektiği sonucuna varmamız kaçınılmazdır. Zira cümle şöyle olacaktır: “örtülerinin bir kısmını yakalarının üstüne vursunlar.” Sadece “örtüleri” ifadesi bile mevcut özel bir örtünün bulunduğunu göstermesi için yeterlidir. Bir bölümü yakayı örtecek olan tek özel örtü ancak başörtüsü olabilir. Çünkü aksi takdirde gömleğin yakasını kapatmaktan ya da kapalı yakası olan giysiler giymekten bahsedilmesi gerekli ve yeterli olacaktır ancak öyle olmamıştır. Diğer bir deyişle ayetin emri yalnızca yaka açığını kapatmak olsaydı bu emir direkt olarak verilir, yaka açıklığının (ceyb) kapatılması emredilirdi. Böyle yapılmayıp yakayı hımâr ile kapatın denmesinin bir anlamı olmak zorundadır. Yani bir kişi, bu ifadenin geçtiği Kitabın bir insan tarafından yazılmadığını düşünüyorsa hımâr kelimesinin neden kullanıldığına dair makul bir gerekçe bulmak zorundadır. Allah’ın Kitabında hiçbir kelime boş yere kullanılmaz. “Şapkanın bir kısmını ensene indir” dendiğinde başın örtülü olduğunu ya da şapkanın başta olduğunu söylemeye gerek yoktur. Hatta kimse “kafadaki şapkayı ensene indir” de demez. Böyle denmesi için emre muhatap olan kişinin elinde bir şapka daha olması gerekir. Tıpkı bunun gibi; “başörtünüzle başınızı örtün” emri tüm dillerde saçma olacaktır. Başörtüsü ile başın örtülmesi dışında ilave bir şey yapılması gerekiyorsa, ayrıca belirtilir. Kaldı ki ayeti indiren Allah’tır. Başörtüsünden bahsediyorsa konu kapanmıştır.

Ayrıca eğer ayette hımâr başörtüsü değil de herhangi bir örtü anlamında olsaydı ayetin emri gereği yakayı başka bir şekilde kapatmak, mesela gömlekle ya da yakalı bir kazakla kapatmak bile yeterli ve caiz olmazdı. Mutlaka bir örtü kullanmak hatta hımâr denen örtü her ne ise ondan kullanmak şart olur, aksi halde emir yerine getirilmiş olmazdı.

Arapça Sözlüklerde Kelimeye Verilen Anlam Bakımından Değerlendirme

Hımâr kelimesinin sadece kadınların kullandığı başörtüsü anlamında olduğunu meşhur Arapça sözlükler dile getirmektedirler. Bunlardan ikisi olan Müfredat ve Lisan'ül Arab'da, şu ifadeler yer almaktadır:

أصل الخمر: ستر الشيء، ويقال لما يستر به: خِمَارٌ، لكن الخمار صار في التعارف اسماً لما تغطّي به المرأة رأسها

*الخَمْرُ (el-hamr)ın kök anlamı bir şeyi örtmektir. Onu örten şeye de humâr denmiştir. Ancak humâr Arap örfünde kadının başını örttüğü örtüye isim olmuştur.*⁷

وَالْخِمَارُ لِلْمَرْأَةِ، وَهُوَ النَّصِيفُ، وَقِيلَ: الْخِمَارُ مَا تُغَطِّي بِهِ الْمَرْأَةُ رَأْسَهَا، وَجَمَعُهُ أَخْمِرَةٌ وَخُمْرٌ وَخُمْرٌ. وَالْخِمْرُ

*Hımâr kadın içindir ve başörtüsüdür (nasîf). Kadının başını örttüğü şeye humâr denmiştir. Çoğulu ehmira, humr, humur, himir'dir.*⁸

Görüldüğü gibi her iki Arapça sözlükte de kelimenin anlamı kadının başörtüsüdür. Öyle ki bu kelime erkeğin başına örttüğü herhangi bir örtü için bile kullanılmaz. Sadece kadına has olan başörtüsüne isim olmuştur. Tıpkı bunun gibi Arapça'da sadece kadının başını örtmede kullanılan örtülere isim olmuş başka kelimeler de vardır: Nikab, nasif, miknaa, kınâ', mi'kab, buhnuk, gıfâre, burku' (burka'), sıkâ', savkaa, mülâe/milâe. Bu kelimelerin tamamı sadece kadına has olan başörtüsü için kullanılır ve hiçbiri için ayrıca baş (re's) kelimesi kullanılmaz. Nitekim yukarıda Lisan'ul Arab'dan yaptığımız alıntıda da hımâr kelimesinin karşılığı olarak yine kadının başörtüsü anlamına gelen “nasîf” ifadesi kullanılmış, “nasîf'ur-re's - baş nasîfi” denmemiştir. Çünkü tıpkı hımâr gibi nasîf de sadece kadının başörtüsü için kullanılan bir isimdir.

Bu durum Türkçemizde de böyledir. Dilimizde kadının başına örttüğü örtüye isim olmuş kelimeler şöyle sıralanabilir: Yaşamak, yemeni, tülbent, yazma, bürüncek, çember, kadın fesi, ferace, maşlah, tepelik, hotoz, tandırbaş, kundak yemeni, salma yemeni.⁹ Bunların hiçbiri için ayrıca baş kelimesi kullanılmaz ve başa örtülmeleri gerektiği ayrıca açıklanmaz. Hatta içinde baş kelimesi kullanılmasına rağmen “başörtüsü” kelimesi bile aslında özel bir örtünün adı olmuştur. Bu sebeple birleşik yazılır ve erkek için de kullanılmaz. Nitekim Türk Dil Kurumunun Türkçe sözlüğünde başörtüsü kelimesine şu anlamın verildiği görülür: “Kadınların saçlarını örtmek için kullandıkları örtü, başörtü, bürgü, eşarp.”¹⁰

Lisan'ul Arab yazarı İbn Manzûr hımâr kelimesinin anlamının kadının başörtüsü olduğunu belirttikten sonra bir hadis rivayetine yer vermektedir. Bu rivayette hımâr kelimesi nebimizin başındaki örtü için kullanılıyor gibi gözükmektedir. Buradan hareketle hımârın sadece kadına has bir başörtüsü olmadığı düşünülebilir. Ancak aynı yazar rivayeti naklettikten sonra böyle anlaşılmasına izin vermeyecek şu açıklamayı da eklemektedir:

⁷ Ragıp el-İsfahânî, Müfredatü Elfâzi'l Kur'ân, Tahkîki Safvân Adnan Dâvûdî, Dimaşk-Beyrut, 1992, خمر maddesi.

⁸ İbn Manzûr, Lisânu'l Arab خمر maddesi.

⁹ İslam Ansiklopedisi “tesettür” maddesi.

¹⁰ http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5b0e697765fd82.55543121

وَفِي حَدِيثِ أُمِّ سَلَمَةَ: أَنَّهُ كَانَ يَمْسُحُ عَلَى الْخُفِّ وَالْجِمَارِ؛ أَرَادَتْ بِالْجِمَارِ الْعِمَامَةَ لِأَنَّ الرَّجُلَ يُغَطِّي بِهَا رَأْسَهُ كَمَا أَنَّ الْمَرْأَةَ تُغَطِّيهِ بِجِمَارِهَا

“Ümmü Seleme bir hadiste Nebimizin sandaletlerine/ayakkabularına ve himârına meshettiğini (rivayet ediyor). Ümmü Seleme, himâr ile (sadece erkeklerin başına örttüğü) imâmeyi (sarı) kastetmiştir. Çünkü kadının başını himârla örtmesi gibi erkek de başını imâme ile örter.”¹¹

Görüldüğü gibi, İbn Manzûr, hadisi rivayet eden Ümmü Seleme'nin himâr kelimesini kadın olduğu için kullandığını, aslında demek istediği şeyin sadece erkeğin başına örttüğü şey olan imâme olduğunu belirtme gereği duymuştur. Bu da Lisan'ul Arab yazarının kelimenin asıl mânâsını vurgulayan önemli bir uyarısıdır. Kaldı ki himârın sadece kadına ait başörtüsü olduğuna bu rivayet gösterilerek itiraz edilse bile bu en fazla bu örtüyü erkeklerin de kullandığını gösterir, yoksa himârın başörtüsü olmadığını değil. Ancak durum sözlüklerin de şahitliği ile bunun daha ilerisindedir. Himâr sadece kadınların kullandığı başörtüsü anlamındadır. Hatta görüldüğü gibi Arapça'da imame de sadece erkeklerin kullandığı başörtüsü yani sarıktır. Türkçe'de de durum aynıdır; kadınların örttüğü sarıktan bahsetmek mümkün olmadığı gibi baş sarığından bahsetmek de akıl kârı değildir.

Yeri gelmişken konuyla ilgili bir başka meşhur rivayeti daha görmek, kelimeye verilen anlamın nasıl kadının başörtüsünden başka bir şey olamayacağını görebilmemiz için faydalı olacaktır. Aişe validemizden şöyle rivayet edilmiş:

وقالت: لما نزلت سورة النور عمدن إلى حجوز فشققتهن فاتخذنه خمرا

“Nur Suresi inince Ensârın kadınları elbiselerine yöneldiler ve onu iki parçaya ayırıp himârlar edindiler.”¹²

Başörtüsünü ortadan kaldırmak isteyen sözde modern çevreler bu ve benzeri rivayetleri göstererek kadınların bu ayetten önce başlarını örtmediklerini, başörtüsü diye bir şeyden haberdar olmadıklarını, dolayısıyla himârın başörtüsü anlamına gelmediğini söylemektedirler. Her şeyden önce Arap coğrafyasında erkek olsun, kadın olsun bir kişinin başını örtmekten bîhaber olması mümkün değildir. Zira başı kapatmadan dışarıda dolaşmak, çöl sıcaklarının hakim olduğu o bölge için sağlık açısından tehlike oluşturur. Dolayısıyla bu hadiste yer alan olayın yaşanmış olması pek mümkün görünmemektedir. Ancak biz yine de bunu bırakıp hadisin metnine bakalım. Nur Suresindeki ayeti duyan kadınların elbiselerinden himâr yapmaya başlamaları himârın başörtüsü olarak zaten bilindiğinin en sağlam delili olur. Çünkü tüm kadınlar ayetin inişiyle birlikte ne yapmaları gerektiğini anlamış, derhal

¹¹ İbn Manzûr, Lisan'ul Arab خمر maddesi.

¹² Ebû Davut, Libâs 33

kendilerine hımâr yani başörtüsü edinmeye başlamışlardır. Hiçbiri “acaba hımâr da nedir, nereye örtülür” diye sormamışlardır. Hımâr edinmiş olmaları en fazla hımârları olmadığını gösterir, ne olduğunu bilmediklerini değil!

Görüldüğü gibi müteber Arapça sözlüklere göre de hımâr, herhangi bir örtü olmadığı gibi herhangi bir başörtüsü bile değil, sadece kadınların kullandığı başörtüsüdür. Hadislerin metinleri de bu durumu teyid etmektedir.

Arap Dili Bakımından Değerlendirme

Hımâr kelimesinin sadece örtü anlamına geldiğini, başörtüsü olarak anlaşılması için “baş” kelimesi ile birlikte kullanılması gerektiğini iddia eden ve özellikle gençler arasında etkili olan bir diğer kaynak da Edip Yüksel’e ait videolardır. Yüksel, kendisine ait olan meal çalışmasında ayete şu karşılığı vermiştir: “Örtülerini göğüslerinin üzerine kapasınlar.”¹³ Edip Yüksel’in konuyla ilgili videosunda, izleyenler üzerinde etki oluşturmak için Arapça sözlükten Arapça okuyarak ortaya koyduğu delillerin aslında iddiasını ispatlamayacağını aksine çürüteceğini görmek dikkatli bir Kur’an okuyucusu için basit bir iştir.

Yüksel, sözünü ettiğimiz videoda¹⁴ Lisan’ul-Arab adlı sözlüğün “hamara خمر” maddesinde geçen örnek cümleleri tercüme etmekte ve bu kelimenin örtü anlamına geldiğini okuduğu örneklerle kanıtladığı izlenimini oluşturmaktadır. Ancak bu izlenim sadece Arapça bilmeyenlerde oluşabilir. Okuduğu cümleleri biz de dilimize çevirerek inceleyelim:

وَحَمَرَ الشَّيْءَ يَحْمُرُهُ حَمْرًا وَأَحْمَرَهُ: سَتَرَهُ. وَفِي الْحَدِيثِ: لَا تَجِدُ الْمُؤْمِنَ إِلَّا فِي إِحْدَى ثَلَاثٍ: فِي مَسْجِدٍ يَغْمُرُهُ، أَوْ بَيْتٍ يَحْمُرُهُ أَوْ مَعِيشَةٍ يُدَبِّرُهَا

Hamara bir şeyi örtü ile örtmektir. Hadiste (şöyle geçer): Bir mümini şu üçünden başka birinde bulamazsın; imar ettiği mescitte, kendisini örten evde veya çekip çevirdiği işte.

Yüksel bu örneği hamara fiilinin örtmek anlamına geldiğine delil olarak okumaktadır. Çünkü cümlede, “örten ev” ifadesinde, örtmek anlamına gelen hamara خمر fiilinin muzari (geniş zaman) formu kullanılmıştır. Zaten ortada hamara fiilinin örtmekten başka anlama geldiğine dair bir iddiada bulunan kimse yoktur. Elbette hamara خمر örtmek anlamına gelen Arapça bir fiildir. Ancak bizim ilgilendiğimiz kelime hamara fiili değil, bu kökten türetilmiş bir isim olan hımâr الخمار kelimesidir. Zaten kök anlamı olan hamara “örtmek” anlamına gelmeseydi, “kadının başörtüsü” anlamına gelen bir kelime bu kökten üretilemezdi. Elbette kökündeki anlam örtmek olacaktır. Başka ne olması beklenebilir ki? Yani bir kelimenin kadının başörtüsü anlamını hak etmesi için nasıl bir kökten gelmesi isteniyor olabilir?

¹³ Edip Yüksel, Mesaj Kur’an Çevirisi, İstanbul 2012, s: 337

¹⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=eHT7ipDqFdk>

Bu örnekte hamara fiilinin örtmek anlamına geldiğini göstermek nasıl olur da himâr kelimesinin kadının başörtüsü anlamına gelmediğine delil olabilir, bu da anlaşılır değildir. Himâr kelimesinin aynı sözlükte sadece ve sadece kadının başörtüsü anlamına geldiğinin belirtildiğini yukarıda göstermiştik. Nitekim Yüksel de aynı videoda o cümleyi okumaktadır. Ancak hemen ardından “başörtüsü anlamına da geliyor demek ki” şeklinde bir ifade kullanmaktadır. Oysa o sözlükte himâr kelimesinin başka bir anlama geldiğine dair en ufak bir ifade yer almamaktadır. Edip Yüksel hamara خمر fiili ile ondan türetilmiş himâr خمار kelimelerini birbirine karıştırarak Arapça bilmeyenler üzerinde etki oluşturmaya çalışmaktadır.

Arapça’da bütün kelimeler kök harflerinden türetilirler. Her bir üç harfli kök, aynı zamanda mazi (geçmiş zaman) fiildir. Bu köklerden türeyen isimler fiille bir anlam ilişkisi ve yakınlığı içindedirler. Ancak isimler artık fiil değil, bambaşka, müstakil birer kelimedirler. Mesela Kur’an’da da çokça geçen ve جن c-n-n kök harflerinden oluşan “cenne جن” fiilinden örnek verelim: Cenne جن örtmek, kaplamak anlamına gelir. Aynı kökten türetilmiş olan “cennet جنة” kelimesi artık bambaşka bir kelimedir ve bahçe anlamına gelir. Bu anlamı bitki örtüsünün toprağı kaplaması sebebiyle almıştır. Yani kök harfleri ile anlam ilişkisi sürmektedir. Fakat kimse cennet deyince örtme ya da kaplamadan bahsedildiğini iddia etmez. Herkes bu kelimeyle bitki örtüsü olan bir bahçeden bahsedildiğini bilir. Bu sebeple artık جنة الأرض (cennetül ard) “toprak bahçesi” denmez. Yine aynı kökten bir kelime de “cünne جنة” kelimesidir. Kur’an’da da geçen bu kelime “kalkan” anlamına gelir. İnsan bedenini örtüp saldırılardan koruduğı için bu anlamı almıştır. Yani kök anlamıyla ilişkisi sürmektedir. Fakat artık bambaşka bir kelime olan kalkan anlamındadır. Kimse bu ifadeyle جنة الجسم (cünnetül cism) “beden örtüsü” dendiğini düşünmez.

Bu konuda sayısız örnek vermek mümkündür. Çünkü Arapça’da isimler böyle türetilmişlerdir. Hatta çoğu zaman Türkçe’de bile durum bundan farklı değildir. Mesela silmek bir fiil, silgi ise o fiilden türetilmiş belli bir eşyanın ismidir. Silgi deyince kimse acaba neyi silen bir eşya diye düşünmez. Ya da kimse “yazı silgisi” deme ihtiyacı hissetmez. Çünkü cam silen, kayıt silen, yerleri silen şeyler için silgi kelimesi kullanılmaz.

Kısacası Edip Yüksel’in verdiği örnek himâr kelimesinin değil hamara fiilinin örneğidir. Oysa bize himâr kelimesinin kadının başörtüsü anlamına gelmediğini kanıtlaması gerekir. Verdiği ikinci örnek de yukarıdaki ile benzer ifadeler içermektedir. Üçüncü örneği ise şudur:

وَالْخُمْرَةُ: خَصِيرَةٌ أَوْ سَجَّادَةٌ صَغِيرَةٌ تُنْسَجُ مِنْ سَعَفِ النَّخْلِ وَتُرْمَلُ بِالْخُبُوطِ، وَقِيلَ: خَصِيرَةٌ أَصْغَرُ مِنَ الْمُصَلَّى، وَقِيلَ: الْخُمْرَةُ الْخَصِيرُ الصَّغِيرُ الَّذِي يُسَجَّدُ عَلَيْهِ. وَفِي الْحَدِيثِ: أَنَّ النَّبِيَّ، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَانَ يَسْجُدُ عَلَى الْخُمْرَةِ؛ وَهُوَ خَصِيرٌ صَغِيرٌ

“Humra bir hasırdır veya hurma dalından örülmüş küçük bir seccadedir. Hasırın namazlıktan daha küçük olduğu söylenir. Humranın ise üzerine secde edilen küçük hasır olduğu söylenir. Hadiste Nebi Aleyhisselamın humraya secde ettiği geçer ki o da küçük bir hasırdır.”

Yüksel hımâr kelimesinin başörtüsü değil sıradan bir örtü anlamına geldiğini, çünkü kök harfleri olan “hamara” fiilinin örtmek anlamında olduğunu söylemektedir. Oysa verdiği bu örnekte yine aynı kök harflerinden türemiş bir kelime olan “humra” kelimesinin anlamı verilmektedir. Örneğin okunduğu sözlükte, humranın da herhangi bir örtü değil, “hasır veya küçük seccade” anlamına geldiği açıkça görülmektedir. Zaten kelimenin sözlükte hamara maddesinde yer almasının sebebi, tıpkı hımâr kelimesinde olduğu gibi hamara kökünden türemiş ve özel bir örtü anlamını almış bir isim olmasından dolayıdır. Yani “humra” nasıl hamara kökünden türemiş özel bir isim ise ve sadece örtü anlamına gelmiyor, “üzerinde secde yapılan özel bir örtü” anlamına geliyorsa hımâr da öyledir. O da aynı kökten türemiş özel bir örtü olan kadının başörtüsüdür. Bu örneğin Edip Yüksel’i desteklemesi için humra’nın da sadece örtü anlamına gelmesi, seccade anlamı için, “secde edilen humra” denmesi gerekirdi.

Ayrıca bu iddiaları ortaya atanların Arapça bildikleri doğru ise asıl cevaplamaları gereken soru şudur: Tüm sözlüklerin de söyledikleri gibi hamara fiili örtmek anlamına geliyorken Yüce Allah neden ayetinde bu fiili kullanmamış da bu fiilden türetilmiş bir isim olan hımâr kelimesini tercih etmiştir? Öyle ya; eğer Rabbimizin maksadı sadece yakayı örtmeyi emretmekse, hamara fiili de örtmek anlamına geldiğine göre Arapça bakımından kurulması gereken cümle *وليخمرن جيوبهن* “ve’l yahmirne cüyûbehunne” şeklinde olmalıydı. Bu cümlede hamara fiili kullanılmakta ve kadınlara “yakalarını örtsünler” emri verilmektedir. Ancak Rabbimiz öyle yapmamış, hamara fiilini değil, ondan türetilmiş hımâr ismini üstelik de örtme anlamına gelmeyen *ضرب* fiiliyle kullanmış, *وليضربن بخمرهن على جيوبهن* “ve’l yadribne bihumurihinne alâ cüyûbihinne” ifadesiyle “hımârlarının bir kısmını yakalarının üstüne vursunlar” emrini vermiştir. Kısacası örtmek anlamına gelen hamara fiili ile örtülmesi istenen yer anılarak yakayı örtme emri çok kısa bir şekilde verilebilecekken öyle yapılmayıp hımârın yaka üzerine vurulmasından bahsedilmesinin bir anlamı olmak zorundadır. Aksi takdirde Allah’ın Kitabı için “gelişigüzel ifadelerin gereksizce yer aldığı ve kelimelerin kullanımının hiçbir mantığa dayanmadığı bir kitaptır” iddiasında bulunulmuş olur. Ayrıca ayette neden hamara fiili ile yakayı örtme emri verilmeyip hımâr (başörtüsü) kelimesinin kullanıldığı sorusuna bir cevap bulunamaması Uydurulan Din, Kur’an’daki Din kitabındaki şu ifadeleri de anlamsız kılmaktadır:

“Saçları örtmeyi Kuran’a mal etmek isteyen zihniyet sahipleri, açık bir saptırma yaparak “felyedribne” fiilini “salsınlar” diye tercüme etmektedirler. Böylece ayet, “başörtüsünü yaka açıklarına salsınlar” şeklinde okunacaktır. Oysa hiçbir şekilde “darabe” kökünden türeyen “felyedribne” fiili “salsınlar” manasına gelmez. Bu fiille, hımarın “yaka açıklığına konulması” yani “yaka açıklığının kapatılması” anlatılır.”

Yazarların saptırma olarak adlandırdığı *ضرب* darabe fiilinin “salma” anlamında tercüme ediliyor olmasının aslında kendi iddiaları açısından hiçbir değeri yoktur. Bu fiil hangi şekilde çevrilirse çevrilsin örtme anlamına gelmediği kesindir. Rabbimiz örtme fiilini kullanmamış, hımâr yani başörtüsü ismini kullanmış ve onun bir kısmının yakanın üzerine vurulması

gerektiğini söylemiştir. Oysa bu kitapta iddia edildiği gibi olsaydı hamara fiili ile yaka açıklığının kapatılması kolayca emredilebilirdi.

Başörtüsü konusunda yapılan bu türden tahrif ve saptırmaların etkisinde kalanlar başörtüsünün insan fitratına aykırı bir emir olduğunu iddia etmekte ve “Allah’ın emri, yaka veya göğsün örtülmesidir. Kadının saç veya kafası fitraten de tahrir edici değildir. İslam fitrat dinidir. Dolayısıyla saçın veya başın örtülmesi gerekmez” mealinde görüşler ileri sürmektedirler. Ancak bu görüşün hiçbir temeli yoktur. Şüphesiz ki İslam fitrat dinidir. O fitrat da Allah’ın fitratıdır. Fitratı belirleyen O’dur. İlgili ayet şöyledir:

Yüzünü dosdoğru bu dine, Allah’ın insanları yarattığı fitrata çevir. Allah’ın yarattığının yerini tutacak bir şey yoktur. Doğru din budur, ama çoğu insan bunu bilmez. (Rum 30/30)

Ayette de görüldüğü gibi insanı üzerinde bulunduğu fitrata göre yaratan Allah’tır. Kitabında da o yarattığı fitrata uygun dini bildirmiştir. İşte Nur Suresi 31. ayete göre kadının başörtüsü de kadının fitratının yani Allah’ın kadın için belirlediği ölçünün bir parçasıdır ki Allah onu başında hımâr olduğu halde zikretmekte, ayrıca emir verme gereği bile duymamaktadır. Kadın saçının tahrir unsuru oluşturup oluşturmadığına gelince; Rabbimizin bir emir verirken gerekçesini açıklama gibi bir zorunluluğu yoktur. İnsanı yaratan ve fitratını belirleyen, onun için en uygun olanı en iyi bilendir. Kur’an’ın hiçbir yerinde kadınların örtünmesinin gerekçesi “erkekleri tahrir etmemek” olarak belirtilmemiştir.

Sonuç

Nur Suresi 31. ayette çoğulu (humur) geçen hımâr kelimesinin ne Arapça sözlükler, ne dil bilgisi, ne mantık ne de akıl tarafından başörtüsü dışında bir anlama geldiğine dair hiçbir delil yoktur. Aksine, tüm bu sayılanların hımâr kelimesine başörtüsünden başka anlam verilemeyeceğini her yönden ispatladığı ortadadır. Konunun bu kadar açık ve net olduğunu görüp köşeye sıkışınca hımârın Kur’an’ın indiği döneme has bir Arap örfü olduğunu söylemek de Allah’ın Kitabına tarihsel yaklaşmak olacaktır. Tarihsel olan bir kitabın Allah’a ait olması imkansızdır. Kaldı ki hımârın tarihsel olduğu iddiasının hiçbir dayanağı olmadığı gibi, bu iddia önceki ümmetlerin uygulamaları ile de kolayca çürütülmektedir.

Bunun yanısıra Kur’an’da kadının başının örtülmesinin şart olduğuna dair bir ayet daha bulunmaktadır. Ahzâb Suresi’nin 59. ayeti şöyledir:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ۚ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

Ey Nebî! Eşlerine, kızlarına ve inanıp güvenenlerin kadınlarına söyle de cilbâblarını (büyük başörtülerini) üzerlerine yaklaştırsınlar. Bu, onların tanınmaları ve incitilmemeleri açısından daha uygundur. Allah bağışlar, ikramı boldur. (Ahzâb 33/59)

Ayette çoğulu geçen cilbâb kelimesi Lisan'ul Arab sözlüğünde şöyle tarif edilmektedir:

والجلباب: ثوبٌ أوسع من الخمار، دون الرداء، تُعطي به المرأة رأسها وصدْرَها

“Cilbâb hımârdan daha geniş, ridâdan daha küçük bir giysidir ki kadın onunla başını ve göğsünü örter.”¹⁵

Cilbâb kelimesi dışarı çıkarken alınan ve başı da örten büyükçe bir örtü anlamına gelmektedir. Ayette yer alan, kadının bu örtü sayesinde tanınması ve incitilmemesi ifadeleri de cilbâbın dışarı çıkarken alınan örtü olduğunu göstermektedir. Birçok tefsir ve mealde cilbâbın dış giysi olduğu iddia edilmektedir. Ancak ayete göre cilbâb dış giysi olamaz, başı örten bir örtü olmak durumundadır. Çünkü “üzerine yaklaştırma” يُدْنِيَنَّ عَلَيْهِنَّ ifadesi dış giysi için bir anlam ifade etmez. Bu ifade cilbâbın başı örten bir örtü olduğunu göstermektedir. Nur Suresi 31. ayetle birlikte değerlendirildiğinde yaklaştırmadaki amacın başın ve yakanın açılmasını önlemek olduğu ortaya çıkar.

Sonuç olarak kadının başını örtmesi Rabbimizin tüm kitaplarında yer alan evrensel bir emridir. Bu sebeple kadınların başlarını örtmesine dair özel bir emir aramaya gerek yoktur. Başörtüsünden (hımâr) bahsediliyor olması kadının başının zaten örtülü olduğunu göstermesi için yeterlidir. Kur'an'da yapılan budur.

Gerçek böyle olmasına rağmen elbette anlamak istemeyene hiçbir şey anlatmak mümkün değildir. Amacımız ayetleri çarpıtan, okudukları veya yazdıkları birkaç kelime Arapça ile sanki gerçek bir şeyler söylüyormuş etkisi oluşturarak muhataplarını aldatanları zorla yola getirmek değildir. Amacımız kadının başını örtmek veya onun giyim kuşamında söz sahibi olmak da değildir. Amacımız Allah'ın gerçekte ne söylediğini tesbit edip ortaya koymak, bununla samimi müminleri uyararak Allah'a olan görevlerini tam yapabilmeleri konusunda bilgimizi paylaşmaktır. İçkinin haram olduğunu bilerek içki içenler, faizin haramlığını bilerek kredi alanların olması gibi örtünme emrini bilerek açık olmayı tercih edenlerin olması da bizi ilgilendiren bir konu değildir. Allah'ın emrinden çıkma özgürlüğü yine Allah'ın kullarına tanıdığı bir özgürlüktür. Bunu ellerinden alma yetkimiz olmadığı gibi buna gücümüz de yetmez.

¹⁵ İbn Manzûr, Lisân'ul Arab جلب maddesi